

TA'LIM SIFATINI BAHOLASHDA O'QITUVCHINING ROLI

Sultanova Dilnaz Azat qizi

Osiyo xalqaro universiteti

70110401- Talim va tarbiya nazariyasi

va metodikasi (boshlang'ich ta'lim)

mutaxassisligi magistratura talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.18466380>

ARTICLE INFO

Qabul qilindi: 25-yanvar 2026 yil

Ma'qullandi: 28-yanvar 2026 yil

Nashr qilindi: 31-yanvar 2026 yil

KEY WORDS

ta'lim sifati, zamonaviy ta'lim,
tadqiqotlar, baholash, o'qituvchi,
pedagogik kompetensiya,
monitoring.

ABSTRACT

Ushbu maqolada ta'lim sifatini baholash jarayonining nazariy asoslari va ushbu jarayonda o'qituvchining tutgan o'rnini ilmiy manbalar asosida yoritib berilgan. Shuningdek, o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi, baholash faoliyatidagi mas'uliyati hamda zamonaviy baholash yondashuvlari ta'lim sifatini oshirish omili sifatida tahlil qilingan.

Ta'lim sifati zamonaviy ta'lim tizimining asosiy ko'rsatkichlaridan hisoblanib, jamiyat taraqqiyotiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Xalqaro va milliy tadqiqotlarda ta'lim sifatini ta'minlashda o'qituvchining roli yetakchi omil sifatida e'tirof etiladi¹. Ta'lim jarayonida baholash faqat nazorat vositasi bo'lib qolmay, balki ta'limni rivojlantiruvchi mexanizm sifatida qaralmoqda².

Pedagogik adabiyotlarda ta'lim sifatini baholash o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini belgilangan mezonlar asosida aniqlash jarayoni sifatida izohlanadi³. Baholash jarayoni ta'lim mazmuni, o'qitish metodlari va pedagogik texnologiyalarning samaradorligini aniqlashga xizmat qiladi⁴.

Olimlarning ta'kidlashicha, baholash ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, o'quvchilarning o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirishga ham yordam beradi⁵. Ushbu jarayonni to'g'ri tashkil etishda o'qituvchining metodik tayyorgarligi va pedagogik mahorati muhim ahamiyatga ega. So'nggi yillarda ta'lim sifatini baholashda kompetensiyaviy yondashuv yetakchi metodologiya sifatida e'tirof etilmoqda. Ushbu yondashuvda o'quvchining faqat nazariy bilimlari emas, balki ularni amaliyotda qo'llash qobiliyati, muammoli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilish ko'nikmalari baholanadi¹². Mazkur jarayonda o'qituvchi baholashni an'anaviy bilim tekshirish vositasidan rivojlantiruvchi pedagogik mexanizmga aylantiradi²². Kompetensiyaviy baholashni samarali tashkil etish o'qituvchidan fan bo'yicha chuqur bilim, metodik tayyorgarlik va baholash mezonlarini aniq belgilashni talab etadi.

Ta'lim sifatini baholash samaradorligi ko'p jihatdan o'qituvchining metodik ta'minotdan qay darajada yaxshi foydalanishiga bog'liq. Metodik ta'minot deganda baholash mezonlari, topshiriqlar tizimi, diagnostik materiallar va tahlil vositalari tushuniladi. Ilmiy tadqiqotlarga ko'ra, baholash mezonlari oldindan aniq belgilangan taqdirda o'quvchilar bilimining obyektivligi va shaffofligi ta'minlanadi¹³. Shuning uchun o'qituvchi baholashdan

oldin o'quvchilarni baholash talablari bilan tanishtirishi va baholash jarayonida ushbu mezonlarga qat'iy tarzda amal qilishi zarur.

O'qituvchi baholash jarayonining asosiy subyekti hisoblanadi. U baholash mezonlarini tanlaydi, natijalarni tahlil qiladi va ularning asosida ta'lim jarayonini takomillashtiradi⁶. O'qituvchining baholash faoliyati qanchalik ilmiy asoslangan bo'lsa, ta'lim sifati shunchalik yuqori bo'ladi. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda ta'lim sifatini baholashda teskari aloqaning o'rni alohida ta'kidlanadi¹⁴. Teskari aloqa o'quvchiga o'z bilim darajasini anglash, xatolarini tushunish va ularni bartaraf etish imkonini beradi¹⁵.

O'qituvchi tomonidan berilgan konstruktiv va o'z vaqtida feedback o'quvchilarning ta'lim natijalarini sezilarli darajada yaxshilashi isbotlangan¹⁶. Shu sababli, baholash jarayonida ball qo'yish bilan cheklanib qolmasdan, o'quvchiga tushuntiruvchi izohlar berish ta'lim sifatini oshiruvchi muhim omil hisoblanadi¹⁷.

Tadqiqotchilar formatif baholash o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi samarali pedagogik aloqani mustahkamlashini ta'kidlaydilar⁷. Aynan o'qituvchi o'quvchining individual imkoniyatlarini hisobga olgan holda baholashni amalga oshirishi ta'limda adolat tamoyilini ta'minlaydi.

Kasbiy kompetensiya o'qituvchining baholash jarayonini samarali tashkil etishida muhim omillardan biri. Kompetensiyaviy yondashuvga ko'ra, o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki ta'lim jarayonini boshqaruvchi va tahlil qiluvchi mutaxassis bo'lishi zarur⁸.

Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarda o'qituvchining baholash kompetensiyasi ta'lim sifati bilan bevosita bog'liqligi isbotlangan⁹. Baholashda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish ham o'qituvchidan yangi bilim va ko'nikmalarni talab etadi¹⁰.

Bugungi kunda ta'lim tizimida summativ va formatif baholash keng qo'llanilmoqda. Formatif baholash o'quvchilarning o'qish jarayonini qo'llab-quvvatlashga xizmat qilsa, summativ baholash ta'lim natijalarini umumlashtirish imkonini beradi¹¹. Har ikki baholash turini samarali tashkil etish o'qituvchining metodik mahoratiga bog'liq.

Xulosa qilib aytganda, ta'lim sifatini baholashda o'qituvchining roli hal qiluvchi ahamiyatga ega. O'qituvchining kasbiy kompetensiyasi, baholashga mas'uliyatli yondashuvi va zamonaviy baholash texnologiyalaridan foydalanishi ta'lim sifatini oshirishning asosiy omili hisoblanadi. Shuning uchun ham o'qituvchilarning baholash kompetensiyasini rivojlantirish ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. UNESCO. Education Quality and Teacher Effectiveness. Paris, 2017.
2. Scriven M. Evaluation Thesaurus. Sage Publications, 1991.
3. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2018.
4. Klarin M.V. Innovatsion ta'lim texnologiyalari. – Moskva, 2016.
5. Black P., Wiliam D. Assessment and Classroom Learning. – Assessment in Education, 1998.
6. Andreev V.I. Pedagogika. – Qozon, 2015.
7. Hattie J. Visible Learning. – London: Routledge, 2009.
8. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika. – Toshkent: Fan, 2020.
9. Darling-Hammond L. Teacher Quality and Student Achievement. – Educational Policy Analysis, 2017.

10. Polat E.S. New Pedagogical and Information Technologies. – Moskva, 2019.
11. OECD. Assessment for Learning. – Paris, 2013.
12. Rychen D.S., Salganik L.H. Key Competencies for a Successful Life. – OECD, 2003.
13. Weinert F.E. Concept of Competence. – OECD, 2001.
14. Slastenin V.A. Pedagogika. – Moskva: Akademiya, 2017.
15. Nitko A.J., Brookhart S.M. Educational Assessment. – Pearson, 2014.
16. Hattie J., Timperley H. The Power of Feedback. – Review of Educational Research, 2007.
17. Sadler D.R. Formative Assessment and Feedback. – Instructional Science, 2010.

